

23.06.2025

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2024/2313-2024/2328
Toplantı Tarihi/Sayısı : 06.05.2025/243
Karar Numarası : 2025/290
Başvuran : Ö.Y.Ç.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Seyhan Borsa Anadolu Lisesi
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER) bulunan kaynaştırma öğrencisi oğlunun engel durumu dolayısıyla ayrımcılığa uğradığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçelerinde özetle;

a. ÇÖZGER’i bulunan ve Seyhan Borsa Anadolu Lisesinde kaynaştırma öğrencisi olan oğlunun eğitim öğretim yılının başlaması ile birlikte kayıt işleminin ... Yardımcısı E.Ş.Y. ve ... Öğretmen F.Ş. tarafından zamanında yapılmadığını, kendisinin hatırlatması üzerine gecikmeli olarak yapıldığını, 27 Mayıs 2024 tarihinde aksamalara ilişkin hususu görüşmek üzere E.Z.Ş. ile bir araya geldiğini, velisi bulunduğu öğrenciyi meslek lisesine aldırması konusunda baskı gördüğünü,

b. ... Öğretmeni F.D.’in oğlu hakkında “*bunlar için eğitim kurumları var neden bu okula geliyor, o okullara gitsinler*” şeklinde sözlerini tesadüfen duyduğunu, kendisini rahatsız eden bu konuyu okulda bazı öğretmenlerle paylaşması üzerine F.D.’nin iftira içerikli söylemlerde bulunduğunu, süregelen olaylar neticesinde karakolda ifade verdiğini, bir öğle arasında özel gereksinimli oğlunun yanındayken söz konusu ... öğretmenin hakaret ve tehditlerine maruz kaldığını,

c. Olaylar neticesinde oğlunun psikolojisinin bozulduğunu ve okula gitmek istemediğini, 14/8/2024 tarihinde Bakanlık tarafından muhakkik olarak görevlendirilen ... İlkokulu Müdürü M.D.E. tarafından alınan ifadesinin tarafı olarak tutanağa bağlandığını, muhakkikin müdür yardımcısına “*veliyi okula almayın, sorunu çözün*” şeklinde söylemde bulunduğunu,

ç. Seyhan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün kendisine henüz cevap vermediğini ve ilgili kişiler hakkındaki şikayetine ilişkin takipsizlik kararı verildiğini,

d. Özel gereksinimli oğlunun 25 gündür akran zorbalığına maruz kaldığını, ilk olayda kendisi ve oğlu tarafından rehber öğretmenine bilgi verildiğini, gerekli önlemlerin alınması adına zorbalık yapan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

öğrencilerle görüşülüp tutanak altına alındığını,

e. ... Yardımcısı N.P.'ye durumu aktarmasına rağmen adı geçen kişinin ilgilenmediğini, oğlunun siber zorbalık, tehdit, iftira, iftira, cinsel içerikli sözlü taciz ve para isteme şeklinde zorbalığa maruz kaldığını, okul yönetiminin duruma sessiz kalmasının eğitim hakkını engellediğini, adı geçen şahıslar hakkında gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Başvuranın dilekçesinde belirttiği hususlara istinaden; Seyhan Borsa Anadolu Lisesinden yaşanan olaylara ilişkin ayrıntılı görüşlerinin alınması, soruşturma dosyasının birer sureti dâhil olmak üzere başvuru dilekçesinde ayrıntılarına yer verilen iddialar hakkındaki her türlü bilgi, belge ve yazılı görüşün sunulması talep edilmiştir. Muhatap Seyhan Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından Kurumumuza sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Seyhan Borsa Anadolu Lisesi ... Öğretmeni B.B.K.'ye ait 3/6/2024 tarihli ve ... evrak kayıt numaralı dilekçede Okul Müdürü A.S.'nin mobbing ve hakaretlerine maruz kaldığı, 28/5/2024 tarihinde okul bahçesinde kantin görevlisi olan başvuranın nöbetçi öğretmene saldırdığı, okul müdürünün kamera kayıtlarını inceledikten sonra olayı yaşayan öğretmen F.D.'ye defalarca imalarda bulunduğu,

b. Seyhan Borsa Anadolu Lisesi ... Öğretmeni F.D.'ye ait 5/6/2024 tarihli ve ... evrak kayıt numaralı dilekçede 28/5/2024 tarihinde bahçe nöbetini tutarken 6. ve 7. ders saatleri arasındaki teneffüste .../A sınıfından olduğunu bildiği ancak bu yıl derslerine girmediği B.M.Ü. ile arkadaşları C.D., N.E., F.K. ve S.Ö. isimli öğrencilerin yanına geldiği,

c. B.M.Ü.'nün "*Hocam kantinde görevli Y. Abla (Y.Ç.) beni yanına çağırarak seni müdür beyin yanına götüreceğim. O, sana bazı şeyler soracak, sen de evet öyle oldu şeklinde onaylayacaksın, dedi. Ben de F. Hocama böyle bir şey yapmayacağım, onu çok seviyorum, aranızdaki problemi kendiniz halledin.*" şeklinde cevap verdiği ve kantinden çıkmaya çalıştığı, arkasından omzunu tuttuğu ve çevirdiği, kolunu sıkarak söyleyeceksin diye ısrar ettiği, kendisinin de söyleyemeyeceğini belirterek oradan uzaklaştığı, bunun üzerine F.D.'nin Y.Ç.'yi müdür odasında konuşmak için yönlendirdiği, ancak Y.Ç.'nin bağırmağa başladığı, şahsın Okul Aile Birliği üyesi olup sene başından beri okul kantinini işlettiği, çocuğunun okuduğu .../A sınıfında derslere giren tüm öğretmenlere tehdit ve hakaret ettiği, Okul Müdürü A.S.'nin olaylara kayıtsız kaldığı, Okul Müdürü ile ... Öğretmeni B.B. arasında yaşanan uyuşmazlıklar nedeniyle B.B.'nin okul idaresi hakkında şikâyetçi olduğu belirtildiğinden Seyhan Borsa Anadolu Lisesi Müdürü A.S., ... Yardımcısı E.Ş.Y., ... Öğretmeni F.D. ve sorumluluğu tespit edilecekler hakkında idari, disiplin, mali ve adli yönüyle inceleme ve gerekiyorsa soruşturma yapmak üzere ... İlkokulu Müdürü M.D.E.'nin muhakkik olarak görevlendirildiği,

ç. Muhakkikin adı geçenlerin ifadelerine başvurarak; toplanılan bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgililere isnat edilen konuları sübuta erdirdiği veya erdirmediği,

d. Hakkında disiplin teklifi getirilenler ile ilgili olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125'incimaddesindeki hükümler doğrultusunda karar verildiği ifade edilmiştir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...)" (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.)

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

5. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

6. Anayasa'nın "Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi" başlıklı 42'nci maddesi şöyledir:

"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. (...) Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır."

7. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendine göre; *"Doğrudan ayrımcılık, bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi"* ve (f) bendine göre; *"engelli, fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi"* ifade eder.

8. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür."

9. 6701 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde sayılan ayrımcılık türleri şöyledir:

"a) Ayrı tutma. b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama. c) Çoklu ayrımcılık. ç) Doğrudan ayrımcılık. d) Dolaylı ayrımcılık. e) İşyerinde yıldırma. f) Makul düzenleme yapmama. g) Taciz. ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık."

10. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesi şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.

(2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.”

11. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun *“Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”*le görevli olduğu düzenlenmiştir.

12. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“(1) Ayrımcılık yasağı ihhalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Kuruma başvuru, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da yapılabilir. Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz. Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.

(2) İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.

(...)

(4)Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.

(...)

İnsan hakları ve ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin resen yapılan incelemeler için ihlal mağdurunun şahsen belirlenebilir olduğu durumlarda kendisinin veya kanuni temsilcisinin açık rızasının alınması şarttır.

Kuruma yapılacak başvurularda, vesayet ya da koruma altında olanlar ve çocuklar ile talepleri üzerine mağdur ya da mağdurların kimlik bilgileri gizli tutulur. (...)

13. Mezkûr Kanun’un “İspat yükü” başlıklı 21’inci maddesi şöyledir:

“Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

14. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un “Eğitim” başlıklı 15’inci maddesinin birinci

fıkrası şöyledir:

“Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelliler, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılır.”

15. 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 3’üncü maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“a) ‘Özel eğitim gerektiren birey’, çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyi, ‘Özel eğitim’, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların engellilik durumu ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi,

‘Kaynaştırma’, özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmek için geliştirilmiş eğitim ortamlarını ifade eder.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

16. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrasında *“Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.”* hükmü bulunmaktadır. Mezkûr Kanun’un 17’nci maddesinin ikinci fıkrasına göre: *“İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.”* hükmü bulunmaktadır. Başvuranın dilekçesinden 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda başvuranın, 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesinde bulunan karşı tarafa başvuru şartını yerine getirdiği değerlendirilmiş olup başvurunun esas incelemesi yapılabilecek bir başvuru olduğu sonucuna varılmıştır.

17. Ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme’nin (EHİS) “Tanımlar” başlıklı 2’nci maddesine göre; *“Engelliliğe dayalı ayrımcılık siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı”* içermektedir.

18. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin (ÇHS) 23’üncü maddesinde, Taraf Devletlerin, zihinsel ya da bedensel engelli çocuklar için saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar sağlamayı kabul ettikleri düzenlenmiştir. Saygınlığın güvence altına alınmasının ve yaşama etkin biçimde katılım sağlanabilmesinin yolu ise engelli çocukların akranları ile eşit bir şekilde eğitim hakkından yararlanabilmesi ile mümkün olacaktır [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), B. No: 2023/109, K. No: 2023/523,

4/7/2023, para. 16].

19. Ayrımcılık yasağı ve bütünleyicisi olan eşitlik ilkesi uluslararası insan hakları hukukunun temel unsurudur ve uluslararası insan hakları belgelerinde de özel olarak düzenlenmektedir. Bu kapsamda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre; *"Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır."*

20. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında; ayrımcılık, objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/9/2002, para. 48 ve AİHM, *Okpysz/Almanya*, B. No: 59140/00, 15/2/2006, para. 33). Farklı muamelenin objektif ve makul bir nedene dayanması hususu ise AİHM tarafından belirli kriterler çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu durumda, söz konusu meşruluğun varlığı ilk olarak, demokratik bir toplumda geçerli olan ilkeler göz önünde bulundurularak söz konusu tedbirin amacı ile etkileri arasındaki ilişki bağlamında değerlendirilmelidir. Sözleşme'de belirtilen bir hakkın kullanılmasının ardındaki muamele farklılığının sadece meşru bir amaca yönelik olması tek başına yeterli değildir. Sözleşme'nin 14'üncü maddesi gerçekleştirilmek istenen amaç ile kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisi bulunmadığı takdirde de aynı şekilde ihlal edilmektedir (AİHM, *Belçika Dil Davası*, B. No: 1474/62; 1677/62; 1691/62; 1769/63; 1994/63; 2126/64, 23/7/1968, para. 10).

21. Eğitim hakkı, uluslararası hukukta ve ulusal mevzuatta güvence altına alınmış evrensel bir haktır ve engelliler de dahil olmak üzere tüm bireyler için geçerlidir. Uluslararası hukuk çerçevesinde İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin (İHEB) 26'ncı maddesinde, Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (ESKHS)'nin 13'üncü maddesinde, Birleşmiş Milletler ÇHS'nin 28'inci maddesinde, AİHS'e Ek 1 Nolu Protokol (P-1)'ün 2'nci maddesinde ve EHİS'in 24'üncü maddesinde ve çeşitli uluslararası belgelerde güvence altına alınan eğitim hakkının kullanımında ayrımcılığın önlenmesine ve evrenselliğin sağlanmasına vurgu yapılmaktadır (TIHEK, B. No: 2021/997, K. No: 2022/385, 14/6/2022, para. 17).

22. Bu kapsamda AİHS (P-1)'in *"Eğitim Hakkı"* başlıklı 2'nci maddesine göre *"Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz."* İHEB'in 26'nci maddesine göre *"Herkes eğitim hakkına sahiptir."* ve Beyannamenin 2'nci maddesi uyarınca *"Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir."* (TIHEK, B. No: 2021/997, K. No: 2022/385, 14/6/2022, para. 18). Bununla birlikte EHİS'in *"Eğitim hakkı"* başlıklı 24'üncü maddesinde de engellilerin eğitim hakkı teyit edilerek evrensel eğitim hakkını engelliler için etkili kılmanın yolu olarak kapsayıcı eğitimin önemine dikkat çekilmiştir.

23. Konuya ilişkin yukarıda özetlenen uluslararası yasal çerçeve, AİHM ve Anayasa Mahkemesinin (AYM) içtihadı ile ayrımcılık yasağına ilişkin ulusal mevzuat dikkate alındığında; inceleme konusu somut olayda ÇÖZGER raporuna sahip Özel Öğrenme Güçlüğü tanılı ve tam zamanlı kaynaştırma yoluyla özel eğitim öğrencisi S.Ç.'nin öğrenim gördüğü okulda eğitim öğretimi

yılının başlaması ile birlikte mevzuat hükümleri gereğince yapılması gereken işlemlerinin gecikmeli olarak gerçekleştirildiği, öğretmenleri tarafından ayrımcılığa uğradığı ve akran zorbalığına maruz kaldığı gerekçesiyle engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği ileri sürülmüştür.

24. Kurumumuzun görev alanına giren hususlar açısından inceleme yapıldığında; öncelikle adına başvuru yapılan S.Ç.'nin Sağlık Bakanlığı Adana Seyhan Devlet Hastanesinden alınmış 23/7/2019 tarihli ve ... sayılı Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu'nun (ÇÖZGER) bulunduğu, söz konusu raporda adına başvuru yapılan çocuk hakkında skolastik becerilerde karma tip bozukluk tanısı ile özel gereksinimi olduğunun tespit edildiği ve 1/1/2020 tarihinden sonra sona ermiş/erecek süreli raporu bulunan ve yeniden rapor düzenlenmemiş olan kişilerin raporlarının 30/6/2025 tarihine kadar geçerli kabul edilmeye devam edilmesi bakımından Sağlık Bakanlığı'nın 31/5/2024 tarihli ve ... sayılı yazısı uyarınca uygun bulunduğundan, raporun geçerlilik süresinin devam ettiği anlaşılmıştır.

25. Muhatap tarafından Kurumumuza gönderilen 7/1/2025 tarihli ve ... sayılı cevabi yazıda başvuranın dilekçesinin işleme alınarak konu hakkında Seyhan Kaymakamlığı'nın 11/6/2024 tarihli ve ... sayılı onayı ile soruşturma yapmak üzere muhakkik görevlendirildiği ve soruşturmanın sonuçlandığı tespit edilmiştir. İlgili soruşturma dosyası muhatap cevabi yazısı ile birlikte başvuru dosyasına sunulmuştur.

26. Başvuran tarafından sunulan 2024/2313 sayılı başvuru dilekçesinde kaynaştırma öğrencisi olan oğlunun eğitim öğretim yılının başlaması ile birlikte ilgili mevzuat hükümleri gereğince yapılması gereken işlemlerinin ... Yardımcısı E.Ş.Y. tarafından yapılmadığı, kendisine hatırlatılması üzerine gecikmeli olarak yapıldığı iddia edilmiştir. Buna ek olarak başvuran, ... Yardımcısı E.Z.Ş. döneminde oğlunu meslek lisesine aldırması konusunda baskı gördüğünü, ... Öğretmeni F.D.'nin ise oğlunun başka bir eğitim kurumuna gitmesi gerektiğini ifade ettiğini iddia etmektedir.

27. Söz konusu iddialar incelendiğinde, başvuran tarafından ÇÖZGER raporlu oğlunun eğitim-öğretim yılının başlaması ile birlikte yapılması gereken işlerinin yapılmadığı ifade edilmiş ancak eksik veya gecikmeli yapılan hususlar açıkça belirtilmemiştir. Kurumumuz tarafından muhataba iletilen ek bilgi ve talebi neticesinde sunulan soruşturma dosyası incelendiğinde, başvuranın eksik bırakıldığını iddia ettiği söz konusu işlemlerin oğlunun özel gereksinimli olması dolayısıyla gerçekleştirilmesi gereken Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) toplantıları ve öğretmenlerin konu ile ilgili bilgilendirilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Soruşturma dosyasında sunulan şikâyet edilen ve tanık ifadeleri neticesinde; özel eğitim öğrencisi S.Ç.'nin 2022-2023 öğretim yılının birinci döneminde Seyhan Anadolu Lisesine nakil geldiği, bu süreçte BEP toplantılarının yapıldığı, ailenin ve öğretmenlerin bilgilendirildiği, 2023-2024 öğretim yılında ise BEP toplantılarının yapıldığı ve öğretmenlerin bilgilendirildiği ancak sürecin gecikmeli yürüdüğü anlaşılmaktadır. Başvuranın iddiaları ve muhatap yazılı görüşü doğrultusunda, özel gereksinimli öğrenci S.Ç.'nin BEP toplantılarının gerçekleştirilme sürecinde yaşanan gecikmenin eğitim hakkına etkisi Kurumumuz görev alanı çerçevesinde incelemeyi gerektirmektedir.

28. ÇHS'nin dört temel ilkesinden biri olan çocuğun üstün yararı, çocuklar ile ilgili tüm eylemlerde gözetilmesi gereken bir kavram olup çocuk için en iyi olan durumu sağlamayı amaçlamaktadır. Üstün yararın gereği olarak, tüm engelli çocukların fırsat eşitliği temelinde, hiçbir

biçimde ayrımcılığa maruz kalmaksızın eğitim hakkına erişebilmeleri için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir (TİHEK, B. No: 2021/325, K. No: 2022/489, 9/8/2022, para. 33).

29. 7/7/2018 tarihli ve 30471 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 47'nci maddesine göre BEP geliştirme birimi okul müdürü veya görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında; rehberlik öğretmeni, öğrencinin sınıf öğretmeni, öğrencinin dersini okutan alan öğretmenleri, öğrencinin velisi ve öğrenciden oluşmaktadır. BEP geliştirme birimi, ders yılının başında oluşturularak birim toplantıları planlanır. İhtiyaç duyulması halinde aynı ders yılı içerisinde farklı zamanlarda da okulda BEP geliştirme birimi toplantısı yapılabilir (Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Tüm Öğretmenler İçin Yol Haritası, 2022, s. 9). Adına başvuru yapılan özel gereksinimli çocuğun akranları ile eşit bir şekilde eğitim hakkından yararlanabilmesi için Seyhan Borsa Anadolu Lisesinde eğitim gördüğü, mevzuat gereği BEP toplantılarının yapıldığı ancak toplantı tutanaklarının Soruşturma Dosya ekinde sunulmadığı tespit edilmiş; başvuranın iddiaları ve Soruşturma Dosyasında şikâyet edilen ve tanık ifadeleri doğrultusunda sürecin gecikmeli yürütüldüğü anlaşılmıştır.

30. Eğitim hakkının zarar görmesi eğitim kurumuna erişimin mümkün hale gelmemesi veya kısıtlanması, engel durumu gözetilmeden eğitime devam edilmesi, eğitimde engellilerin sahip olduğu haklardan faydalandırılmaması gibi durumlarda mevcut olmaktadır. Söz konusu başvuruda, BEP toplantılarına ilişkin tutanakların Kurumumuza sunulmaması veya konu ile ilgili bilgilerin eksik sunulması dolayısıyla süreçte bir gecikme yaşandığı ancak bu zaman zarfında çocuğun eğitim kurumuna sürekli devam ettiği, derslere katılım sağladığı ve okulda öğretmenlerin çocuğun engel durumuna ilişkin bilgi sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda, çocuğun engel durumu dolayısıyla eğitim hakkının zarara uğramadığı değerlendirilmiştir.

31. 2024/2313 sayılı başvuru dilekçesinde ... Yardımcısı E.Ş.Y.'nin başvuranın özel gereksinimli çocuğunun meslek lisesine gönderilmesi gerektiği konusunda baskı yaptığı iddiasına yönelik Soruşturma Raporunda şikâyet edilen muhatabın ifadesinde başvuran ile aralarında geçen konuşmada başvuranın oğlunun daha önce meslek lisesinde eğitim gördüğünü öğrenmesi üzerine adı geçen okula devam etmesi halinde mesleki belge alabileceğini ifade ettiği tespit edilmiş olup eğitim hakkını engelleyen ayrımcı bir muamele yapıldığına ilişkin herhangi bir emareye rastlanmamıştır. Başvuranın ileri sürdüğü, ... Öğretmeni F.D. tarafından çocuğun ona uygun başka bir eğitim kurumuna gönderilmesi gerektiği ve bunun üzerine yaşanan tartışma iddiası sonrasında Soruşturma Dosyasında yer alan ifadeler ve başvuranın iddiaları birlikte değerlendirildiğinde olayın hakaret, tehdit ve iftira boyutu ile Türk Ceza Kanunu anlamında suç teşkil ettiği iddiası dolayısıyla karakola intikal ettiği ancak somut bir delil olmaması gerekçesiyle iddiaların sübuta ermediği anlaşılmıştır.

32. Başvuran 2024/2328 sayılı dilekçesinde, özel gereksinimli çocuğunun 25 gün boyunca siber zorbalık, cinsel içerikli sözlü taciz, tehdit, para isteme şeklinde akranları tarafından zorbalığa uğradığını, konu ile ilgili tutanakların ve görüşme kayıtlarının mevcut olduğunu, söz konusu olaylara okul idaresinin sessiz kalması dolayısıyla oğlunun eğitim hakkının engellendiğini iddia etmektedir. Ancak, ilgili başvuru dilekçesinde sunulan bilgi ve belgeler incelendiğinde, engellilik dolayısıyla akran zorbalığı yapıldığına ilişkin ayrımcılık yasağı ihlali oluşturabilecek herhangi bir durum tespit edilmemiştir. Dolayısıyla, dosyaya

sunulan bilgi, belge, görüntü ve kayıtların ayrımcılık yapıldığına ilişkin kuvvetli emare oluşturabilecek nitelikte olmadığı değerlendirilmiştir.

33. Ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinin kanıtlanması, ayrımcılık kendini açık ve kolayca tespit edilebilen bir şekilde göstermediğinden oldukça güçtür. AİHM bu açıdan "makul şüphe bırakmayacak" bir kanıt standardı kabul etmiştir. Mahkemeye göre kanıtlama yeterince güçlü, açık ve birbiriyle uyumlu çıkarsamalardan ya da yeterince çürütülememiş maddi olgulardan oluşabilecektir (AİHM, *Nachova ve Diğerleri v. Bulgaristan*, B. No: 43577/98, 6/7/2005, para. 147). AİHM, bir başvuranın farklı bir muameleye maruz kaldığını en azından "kanıt başlangıcı" olarak adlandırılacak bazı kanıtlarla ortaya koyduğu durumda bu farklı muamelenin yapılıp yapılmadığının ya da haklı olup olmadığının ispatlanmasının karşı tarafa ait olacağını belirtmektedir (AİHM, *Chassagnou ve Diğerleri, v. Fransa [BD]*, B. No: 25088/94, 29/4/1999, para. 91-92).

34. AYM'ye göre ayrımcılık iddiasının ciddiye alınabilmesi için başvuranın kendisiyle benzer durumdaki başka kişilere yapılan muamele ile kendisine yapılan muamele arasında bir farklılığın bulunduğunu ve bu farklılığın meşru bir amaç olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayrımcı bir nedene dayandığını makul delillerle ortaya koyması gerekmektedir (AYM, *Devrim Evin*, B. No: 2013/2069, 20/2/2014, para. 34).

35. 6701 sayılı Kanun'un "İspat yükü" başlıklı 21'inci maddesi de "Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir." hükmünü haizdir. Bu çerçevede, Kuruma yapılan başvurularda ispat yükünün yer değiştirmesi için başvuranın iddiasının gerçekliğine dair kuvvetli emareler ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması gerekmektedir. Başvuran, 2024/2328 sayılı başvuru dilekçesinde oğlunun engelli olduğu gerekçesiyle akran zorbalığına maruz kaldığını, okul yönetiminin duruma sessiz kalması dolayısıyla eğitim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş dilekçe ekinde oğlunun zorbalığa uğradığına dair herhangi bir belge sunmamıştır. Bunlar dışında başvuran tarafından dosyaya engellilik temelinde ayrımcılık yapıldığına ilişkin sunulan bilgi, belge, görüntü ve kayıtlar incelendiğinde kuvvetli emare oluşturabilecek nitelikte delil olmadığı değerlendirilmiştir.

36. Yukarıda yer verilen AİHM ve AYM içtihatlarına göre ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinin kanıtlanması için farklı bir muamelenin varlığı ve bu muamelenin meşru bir gerekçe olmaksızın din, dil, ırk, mezhep, engellilik vb. sebeplere dayandığı makul delillerle ortaya konulmalıdır. Keza 6701 sayılı Kanun'un 21'inci maddesinde yer alan düzenleme uyarınca da başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekmektedir. Somut dosya içeriğine göre; başvurana engelliliği nedeniyle ayrımcı muamele yapıldığına dair iddiayı ispata yarayan herhangi bir somut bulgu veya emareye rastlanmamıştır. Bu itibarla başvuranın oğlunun engellilik temelinde ayrımcılığa uğradığı iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığı ortaya konmadığından ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin yeterli bir kanaat oluşmamıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/5/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi
Ünal SADE
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi